

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

S. Francisci Xaverii E Societate Iesv Indiarvm Apostoli Novarvm Epistolarvm Libri Septem

Francisco <de Javier>

Romæ, 1667

Epistola VIII. Patri Gaspari Barzæo Rectori Collegii Goani Soc. Iesv.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46129](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46129)

EPISTOLA VIII.

PATRI GASPARI BARZÆO RECTORI
COLLEGII GOANI SOC. IESV.

DE modo ac ratione agendi sine offensione cum hominibus hæc putavi præscribenda, quæ & te observare magnopere velim, & à cunctis Nostræ Societatis Tuæ gubernationi subjectis exigere. Mulieres, cujus eæ cumque ætatis, ordinis, gradus sint, nemo nostrorum alloquatur alibi quàm in loco publico, puta Templos nec in Domibus visat, nisi periclitantes extremâ necessitate infirmitatis minantis mortem, ad quam eas Christianè obeundam comparare oporteat excipiendâ Confessione peccatorum. Ac ne tunc quidem conveniantur nisi viris aut consanguineis ipsarum præsentibus: vel si familiares apud eas desint, honestis è viciniâ personis; nunquam autem omninò sine arbitris; iisque idoneis ad testimonium. quare sicubi femina viri expers, & orba parentibus, convenienda Domi suæ sit, ne illuc ingredia-
tur

tur è Societate quisquam aliter quàm ad-
 juncto sibi comite viro probo , & pro tali
 habito , cum à cognatis & necessarijs Mulie-
 ris , tum à vicinis , & Urbis aut totius Pa-
 gi incolis , quò suspicionibus eatur ob-
 viam , & sermonum materia truncetur . ac
 ne tali quidem circumspèctione comitatu-
 que adeantur , nisi , ut dictum est , in ex-
 tremis periculis gravissimi languoris . Er-
 gò quotiescumque morbo haud fontico ten-
 tatae , prohiberi non putantur , quo minùs
 vel statim , adnitendo paululùm , vel non
 ita multò post , foras prodeant , omnino
 in templis expectentur . Quin & in hoc
 genere cavendum ne multiplicentur , etiam
 ad graviter ægras , nostrorum accessus ul-
 trà quàm summa flagitat necessitas ; detur-
 que universim severa opera , ressecandis etiam
 (quod dicitur) ad vivum rebus , ut quàm
 maximè incidatur , & in rarissimum exte-
 nuetur usum nostrorum hominum cum isto
 sexu commercium , lucri utique exigui , pe-
 riculi maximi ; quo spes incerta non ma-
 gni plerumque ad Dei Gloriam operæpre-
 tij , ancipiti jaciendâ innocentiae ac bonæ
 famæ redimitur aleâ . Itaque ne in Matri-
 bus quidem familias quæ templorum nostro-

rum terunt limina, licet multam ostentent
propensionem ad bonum, erudiendis ad
hortandisque, nimium vellem operæ atque
otij nostros impendere. Causa mihi sic ju-
dicandi est, quòd inconstantes in propo-
sitis, verbosæ in congressibus ferè sunt fe-
minæ: unde sequitur & temporis plurimum
ijs alloquendis perdi, & certi ac securi fru-
ctus colligi perparum. Quantò igitur est
compendiosius cum viris earum multum ef-
se, ijs informandis & ad omne decus ex-
citandis immorari? nempe illos capaciores
monstratorum, tenaciores decretorum natu-
râ esse constat. cum ijs quod confeceris,
fixum stabit: si quid promiserint, præsta-
bunt. Illi Deo adjuncti & uxorem & fa-
miliam component totam. In ijs ergò po-
tissimum elaboretur. hos otiosius, diligen-
tius Operarij Societatis excolant; quippe
agros ubi tutius seritur, abundantius me-
titur. Magnum (mihi crede) ista cautio-
rumorum, nugarum, tricarum, offensiuncu-
larum everriculum est. quare ut à cunctis
tuæ curæ commissis inconcussè teneatur em-
tere fortiter. Si rixa exarserit inter Con-
juges, & Nostros ijs pacificandis experiri
operam suaserit caritas, ejusmodi concilia-
tio-

tionis sequestri, sic habento; longè plus momenti ad negotij successum sibi constituendum in patientiùs audiendo, diligentius admonendo Marito, quàm Vxore. Viros igitur adorianur, dextrèque abductos à negotio perpellant ad semel purgandum, animum Confessione Generali, ad quam priùs se comparent modico secessu & meditatione aliquâ earum quæ primâ mensis Ascetici Hebdomadâ tradi solent. Tum ubi peccata vitæ totius viro exponenti Sacerdos Noster dederit operam; suaviter adducat, ut libens patiatur differri sibi absolutionem Sacramentalem in dies aliquot, quibus se sacris commentationibus ac piaculis, tum de vitâ emendandâ serijs deliberationibus exercent. Sic affecto, & ad totum se Dei obsequio impendendum confirmato, facile nimirum persuadebis quæ ad pacem domesticam cum uxore stabiliendam pertinent; ac mali fonte obstructo, colliquijs jurgiorum exarescentibus, miraberis te duo capita lassasse cum uni duntaxat medicinam adhibueris. Quod si Tibi aut Nostrorum cuiuspiam talia tractantibus, mulier seorsum adiens, exponat: magnis se urgeri desiderijs Deo serviendi. ad id, impedimentum

M M 4

sibi

sibi esse ineluctabile contubernium Viri; qui
 pe laevi dissolutique ac morum incompo-
 torum . habere se legitimas abrumpendi
 eo convictus causas , quas etiam se posse
 judici probare speret ; ut res sibi suas de
 ceptis habere autoritate publicâ liceat . Ha
 & id genus alia quæ plurima ac speciosa
 contexere valent ac solent istæ , cavete vo
 moveant , ad cogitationem divortij proban
 dam . Omnino perseverate suadendo , ut
 cum viris maneant . æstus illi Religionis te
 neri citò in Sexu instabili languescent . tum
 & sua decreta & vestra consilia damnabunt
 Finge constantes fore . Tamen & Mari
 periculum , & , quæ ferè nunquam his deest
 offensio publica , graviora mala sunt , quam
 ut ijs præponderet fructus animi devotul
 unius , viduitatis bonis præmaturè jam in
 matrimonio frui occupantis . Cæterum in
 negotiationibus istiusmodi , vitate diligenter
 coram arbitris virum culpate ; etsi pens
 eum culpam residere palàm foret . Prive
 tim conventum blandè hortamini ad Con
 fessionem Generalem . in eâ , sumptâ oc
 cassione ex ijs quæ fatebitur , eum objurga
 bitis , sed leniter , atque ita ut appareat
 vos eo quod ipse sibi peccando intulit dam
 no

no ipsius causâ dolere, potius quàm uxoris de ipso querentis injurijs commoveri. nam hoc cavendum vel in primis putatote: ne vos plus Mulieri favere, impensiusque quàm sibi consulere, Vir sentiat, aut suspicari jure possit. securim spei successus magnam hæc ejus infligeret opinio. Ergò utcumque crimen ipsius sit, non tamen id ille unquam à vobis audiat. ubi eum ad hoc ultrò fatendum perduxeritis, tum damnare quod ipse accusat, sine invidiâ licebit. Sed & tunc detrahenda judicio acerbitas est. Sic vituperate quod factum perperam ipse qui peccavit dolens prodit, ut condolere, vos ipsi magis quàm succensere testificemini. Amor, benignitas, sincera caritas in reum vestra, in verbis, in vultu emineat. ubique homines humaniter curari gaudent, sed hoc magis nusquam usuvenit quàm in Indiâ. vitreum ad offensiones genus, vehementiâ resilit ac frangitur; mansuetudine ducitur ac flectitur quò velis. Precibus hîc & blanditijs quidvis impetres, minis & duritiâ nihil prorsus. Quare, iterùm moneo, etiam atque etiam attendite, ne vobis unquam excidat, ubi vir ac mulier vobis arbitris disceptant, aut ipsi coram,

ram, aut eorum advocati fautoresve, ut
 virum, utcumque culpæ affinem, fugillo
 tis. Excipiunt cupidè voces illas & ijs in-
 credibiliter instantur indomitæ animæ mo-
 lierum, & semper imminentes in occasio-
 nes deprimendorum Maritorum, ubi sibi
 faventem quasi auram fori senserint, Reli-
 giosorum scilicet hominum, quos direm-
 ptos litium legerunt, temerè indicatis se-
 cundùm ipsas præjudicijs triumphant, eor-
 que deinde semper licentiùs profiliunt in
 querelas & criminationes conjugum suorum,
 cum sui ipsarum excusationibus sine fine ac-
 modo coacervatis, rabiosâ loquacitate in-
 culcandas stultè patulis auribus parùm pru-
 dentum Sacerdotum. Ego verò adeo non
 vituperandum audiente uxore virum judico,
 ut etiam dissimulare debere Sacerdotem ar-
 bitrer, credere se, Mulieris dissidium dome-
 sticum narrantis, defensionibus allegatis pro
 se, quibus persuadere nititur, nullam ejus
 culpæ partem imputari sibi posse. Verissi-
 milia licet memoret & vera; tamen expe-
 dit non excusari eam ab Interprete concu-
 lationis; sed seriò moneri de magno quo
 uxor tenetur officio virum honorandi, per-
 petiendique mores ejus. Addant: hanc fecerunt
 minis

minis impositam à Deo Legem plerumque
ab ipsis violari non opinantibus, præ iræ
perturbatione aut affectûs, nimiâque suæ
innocentiæ fiducia, dum sibi plus æquo fa-
vent, & causas indignandi viris offerunt,
cum eos patientiâ, demissione, obsequio
delinire ac placare debuerant. quare ipsas
par sit accusare se, tum quoque cum sua
illas videtur absolvere conscientia: impensè
autem semper incumbere in studium & exer-
citiûm æquanimitatis, tolerantia, obedi-
entia, humilitatis, quò viris subditæ vivant,
prout Christianis mulieribus scripturæ Apo-
stolicæ præcipiunt. Sic ubi abundè purga-
verint apud Viros suspiciones uxoris fa-
vendi, caveant vicissim ne apud Mulieres
offendant, jure suspecti, tanquam ipsis ini-
quiores, in gratiam Virorum. quare ne
his quidem præ se ferant credere dum cul-
pam à se in uxores conferunt. Sed jugum
stateræ rectum sustineant, neutrorum de-
clinando, & aurem, quod dicitur, Reo
suam servent, non condemnando quemquam
nisi auditum, & comparatâ defensione cum
crimine. Ita rem administrando, præter-
quam offensionem negotio perniciosam alte-
rius contendendum vitabunt; etiam ad ve-
rita-

ritatem propiùs accedent . ferè quippe in talibus uterque in culpâ est , plus quidem hic , minus alter : reipsa pars delicti sui cuique competit . ut iustius agat qui ambo insimulet , neutrum planè absolvat ; cunctanter ac circumspectè audiens admittens quæ allegant pro se quisque . Compendiosior hæc ad scopum optatæ conciliationis via est , securiusque occurrit querelis & sermonibus malè feriatorum . Ad extremum qui se frustrâ in his laborare deprehenderit omnia conatus , Partes quas adducere in concordiam desperat posse , ad Dominum Episcopum , aut ejus Vicarium remittat : idque neutrâ exacerbâtâ vel à se appellatâ duriùs . pronum enim est humanæ infirmitati erumpere in querelas adversus eos à quibus non impetratur quod æquum avertat qui petit . quare nisi mediator pariter felix valdè prudens sit , patietur excideri sibi aculeos verborum , aut ambos litigantes aut alterum perstringentium , quasi pariter placabiles & æquos . unde nihil lucratur nisi odium ejus quem punxerit , & forte contemptum amborum , deprehensâ conciliatoris imprudentiâ , serò se agnoscentium in delectu arbitri errasse . ne igitur præter
oleum

oleum & operam, etiam alterius vel utriusque dissidentium gratiam perdatis; conamini patienti exhibitione benignitatis, & prudenti honorificentiam verborum, placatos saltem ambos vobis benevolosque dimittere. Ac in universum oro, ut collecti animo attentique adhibeatis vos in omni cum hominibus cujusquemodi congressu. Semper memores: spectaculum nos expositos Mundo huic nequam, observari assidue intentis obtutibus exploratricis invidiam, ac pronam in sinistra judicia Pravitatis, omnem ansam male de nobis opinandi ac loquendi paratam arripere; tum proprio instinctu, tum instigatione mali Dæmonis, irrequieti nostri ac pervigilis Adversarij; adeoque sic habetote: inter omnes imprudentiam lapsus esse illum, perniciosum maximè, qui ultrà præsens incommodum, noxam in posterum luendam ferit. Rapimur scilicet; ut nobis quidem videmur, zelo mero Divinæ Gloriæ, sed illo cursu in rectum intento ruimus; & nihil pensi habentes quid agamus aut loquamur, dum Religionis negotium urgeamus, ea committimus aut dicimus, quibus erubescendum aut dolendum postea nobis sit, sub acri sensu ex his natorum detrimentorum ingen-

ingentium; quæ cum circumspectione prævidisse, moderatione præcavisse debuimus, nunc temerè conscita in longam abundant inutiles ac feræ materiam poenitentia suspecta in primis sit iræ prolapsio, cui irritamenta passim obvia in occursum totu lerum, facillè præcipitant zelo abrepti nisi vestigium in lubrico pedetentim prænant, & in voces aculeatas erupturienti lingua frænum attrahant modestæ lenitatis absque quâ fervor omnis objurgantium sine fructu exardescit. quotus enim quisque est qui excandescens reprehensoris perturbati increpatione fiat melior? nunquam igitur aliter quàm sedatè arguatis quos emendare expedit. nec emineat ira in verbis ad correctionem prolapsorum ex perturbatione comparatis. alioqui exemplum mali potius quàm remedium objeceris. nam omnem incundiam vitio passim vulgares homines ascribunt; adeo non parati credere: Dei caritate accendi fervorem sacrorum hominum in peccantes impotenter stomachantium, ut certo inde teneri experimento arbitrentur esse ipsos aliorum similes, & nihilò secius quàm plebejas animas, vehementium affectuum agi ferrique intemperijs. Cum Re-

ligio-

ligiosis aliorum Ordinum & omnis generis
 Sacerdotibus quavis de causâ vobiscum al-
 tercantibus, demissè vos semper obnoxie-
 que geretis; dantes, ex præscripto Apосто-
 li, locum iræ ac perturbationi, si qua in
 ipsis appareat. Idque non solum quando
 vestra vos conscientia reprehenderit: sed
 etiam quando clarè perspexeritis, & inno-
 centes vos, & illos in culpâ esse. nec tunc
 ultionem de vos iniquè vexantibus majorem
 expetatis, quàm vestrum humile silentium
 defensionem vestri juris modestè omittens,
 quando eam apud aures præjudicio & irâ
 obseptas nequidquam allegandam intelligen-
 tis. Ac tum recipientes vos intus in arca-
 num mentis, commiseramini sortem eorum
 qui temerè ruunt, contra quàm fas &
 æquum fuerat, agentes: quos utique seriùs
 ocyùs Divina Ultio excipiet, asperior mul-
 tò severiorque quàm vos aut ipsi suspicemi-
 ni. Quare assiduè preces apud Deum pro
 ipsis fundite, condolentes infirmitati & im-
 prudentiæ illorum; diligentissimè autem
 caventes, ne ullâ in re dolori vestro indul-
 geatis, vindictâ de ijs qualicumque præsu-
 mendâ, vel cogitationibus & votis tacitis
 dira ipsis imprecantibus, vel sermone ac
 ver-

verbis apud obvios traducentibus iniquitate
 eorum ; multò autem minùs factis quæ
 ipsis vicissim noceant . huiusmodi omnia
 quæ caro & sanguis , hoc est corruptæ na-
 turæ pravitas , imperfectis suggerit , graviss-
 imi periculi , damni maximi vobis fore
 nisi reiiciatis , putatote . Planèque id ce-
 rum citra ullam dubitationem habeatis .
 Deum plurimas Gratias & insignia beneficia
 largè conferre solitum ijs , qui graves im-
 pugnationes sine ultionis desiderio patienter
 eius causâ perferunt ; omnem impetum re-
 ponendæ injuriæ , Divinæ Caritatis suavitate
 opprimentes . Tunc enim quasi obligatus
 se Misericordissimus Dominus sentit ad abun-
 dè compensandum quod injustè auferunt
 & tantò plùs ornandos ac bonis cumulan-
 dos quos calumnia deformat , violentia spo-
 liat ; nec tamen de statu mitis ac tranqui-
 læ mentis indignatio deturbat ; quantò le-
 centius infestantur . Ipsis quoque injuriis
 autoribus qui vobis iniquè obstant , & pa-
 cepta disturbant , peculiariter curabit
 tempore meritam ignominiam rependere .
 quæ omnia facere omittet , si vos ipsi par-
 tem ullam ultionis attingatis , & vel infes-
 tis affectibus læsæ mentis , vel querelis in-
 guâ

guâ prolatis, vel agendo quod potestis, ut vestris vexatoribus ægrè sit, vindictam per vos exequi conabimini. Si verò (quod Deus avertat) similtates inter vos & Religiosos alios exardescere contingeret: cavete ne coram Prætorè vel Præfecto, aut omninò quovis Sæcularium præfente, cum illis iurgemini. Offenduntur mirum in modum visis auditisque talibus sacrorum hominum eruptionibus homines Laïci. quare si Religiosi illi in vos fuerint è sacro pulpito investi, aut sermonibus apud plebem vos infamaverint, adibitis Dominum Episcopum, rogabitisque ut, si ei videtur, illos accersat, & coràm utrifque causâ cognitâ, statuat quod è re videbitur ad contentiones componendas, amovendamque offensionem publicè perniciosam. Ac dicite Domino Antistiti, me ipsum orare, ut facere id ille per se occupet, sopiatque maturè controversias istiusmodi, ne in cognitionem Magistratum Sæcularium, aut omninò, si potest præverti, in notitiam Populi veniant. Cæterum planè veto, utcumque illi contra vos ad concionem declamaverint, vicissim vos Apologias & defensiones juris vestri è sacro pulpito exequi. Satis sit, ut dixi, referre vos rem ad Episcopum, &

N N

ab

ab illo impetrare, ut adversarios vestros coram se citatos vobis præsentibus audiat, cognitisque ritè cunctis, quomodocumque litis finiat, scandalaque ex ijs eruptura in exitiosissimam populi offensionem, autoritate sapientiâ prævertat suâ. In quo advertat velim: haud esse situm Societatis honorem, in strenuè propugnando coram plebe iure nostro, causâque argumentis evincendâ apud homines, & applausibus auditorum emerendis, quo loco & tempore id fieri non deceat. Dei iudicio negotium totum stat. si Deus improbet quod agimus, falsus populi favor veram nostram apud Deum non absterget infamiam. Illud ergò ante omnia curemus, ut cum Deo nobis constet officij ratio, ut Deo autore operemur, eodem approbatore non falsò gloriemur. nunquam autem ille probaverit, ducere nos contentionis funem cum gravi perturbatione publicâ, qui utique suos vult dare locum iræ, tumultûs compescere, tranquillè vivere, cum pacem etiam odietibus esse pacificos. In his ut ita vos geratis non tantùm summoperè commendo, sed pro imperio etiam mando ac planè jubeo. ut, inquam, vestram ipsi causam, quantumvis publicè laceffiti, non agatis: sed ad Domi-
num

num Episcopum confugiatis, ejusque judicio stetis, illum suppliciter orando, ne cunctetur pacem stabilire, ubi homo Inimicus discordias seminat. Tandem super omnia te ipsum commendo tibi ipsi. Fac semper recorderis te membrum Societatis IESV esse. Hæc tibi suggeret cogitatio, quid in quavis occasione conveniat te facere. Vale. Goa. xvii. Kal. Maij An. ciciolii.

Franciscus.

EPISTOLA IX.

EIDEM PATRI GASPARI BAR-
ZÆO RECTORI COLLE-
GII GOANI.

Circa curam rei familiaris hujus tibi commissæ Domûs, hæc tibi seorsùm & distinctiùs putavi commendanda. Chartas & tabulas Authenticas, quibus fundus & quasi Patrimonium hujus Collegij continetur, puta diplomata Domini Nostri Regis, per quæ attribuit huic Collegio vectigalia Pagodibus erepta, donationes & assignationes cæteras literis ejus ritè consignatis expressas, & à

NN 2

Præ-